

ETİYOPYA PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü
2025

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	8
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER.....	10
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	15
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	18

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası

Etiyopya, Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) üye değildir. Bu kapsamda, DTÖ'nün en çok kayırlan ülke (MFN) ilkesi de dâhil olmak üzere temel ilkelerini uygulamamaktadır. Bununla birlikte, Etiyopya 21 üyesi ve yaklaşık 600 milyonluk nüfusuyla Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı'nın (COMESA) bir üyesidir.

Etiyopya'da dış ticaret; ihracat ve ithalat izni/belgesi olan iş insanlarınınca gerçekleştirilebilmektedir. Bu kapsamda, Etiyopya Ticaret ve Bölgesel Entegrasyon Bakanlığı (MOTRI), ülkedeki tüm ithalat ve ihracat izin belgelerinin düzenlenmesinden sorumlu kurumdur. Etiyopya Ulusal Bankası (NBE), ithalat-ihracatın döviz yönünü düzenleyen kurum olup, ithalat işlemlerinde kullanılmak üzere döviz tahsisi onayı, peşin ödeme için banka ithalat izni ve vesaik mukabili (CAD) satın alma onayından sorumludur.

İthalatçıların ithalat lisansı için MOTRI'ye başvurması ve döviz izni için Etiyopya Ulusal Bankası'na (NBE) kaydolması gerekmektedir.

Belirli mallar için özel olarak ithalat ve ihracat izni veren başka düzenleyici kurumlar vardır. Tarım Bakanlığı bitki, tohum, bitkisel ürünler, tarım ilaçları ve gübreler için ithalat izni; hayvan yemi, canlı hayvanlar ve et ürünleri için ihracat izni vermektedir. Maden Bakanlığı ise maden ürünlerinin ihracatına izin vermektedir. Etiyopya Gıda ve İlaç Otoritesi (EFDA) ilaçların, tıbbi malzemelerin, bebek mamalarının, ek gıdaların ve kozmetiklerin ithalatını ve ihracatını düzenlemektedir. Bilgi Ağı Güvenliği Ajansı (INSA), iletişim ve güvenlik ekipmanları için ithalat izni verilmesinden sorumludur.

Etiyopya'da peşin akreditifle çalışma zorunluluğu vardır. Dolayısıyla, ithal edilecek ürünler için sadece banka kanalıyla yapılacak ödemeler kabul edilmektedir.

Etiyopya'da ithalatçılara döviz tahsisi işlemlerinde Etiyopya Bankaları; Birinci Öncelik, İkinci Öncelik ve Üçüncü Öncelik altında listelenen kategorilere göre ödemelere öncelik vermektedir.

İlk Öncelik Grubu:

- İlaç ve laboratuvar reaktiflerinin üretimi için girdi
- Yemeklik yağ üretimi için girdi
- Sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG)

İkinci Öncelik Grubu:

- Tarımsal Girdiler: Gübre, Tohum, İlaç ve Kimyasal
- Üretim Girdileri: Hammadde ve Kimyasallar

Üçüncü Öncelik Grubu:

- Motor yağı ve yağlayıcılar
- Tarımsal girdiler ve makineler

- Sulama pompaları
- Hayvan yemleri
- Makine ve ekipmanlar
- Traktörler, hasat makinaları ve bunların yedek parçaları
- Hayvan melezleri
- Farmasötik ürün
- Laboratuvar ekipmanları
- Tıbbi ekipman ve cihazlar
- İmalat sanayiinin makine, ekipman, yedek parça ve aksesuar tedariki talepleri
- Bebekler için besleyici gıdaların ithalatı
- Toplam değeri 50.000 ABD dolarını aşmayan inşaat şirketlerinin kendi kullanımlarına yönelik inşaat makinelerinin yedek parçaları
- Eğitim materyalleri
- Kitap, tükenmez kalem, kurşun kalem ve baskı kâğıtları
- Kar ve temettü transferi
- Yabancı havayollarının fazla satışlarının devri
- Hisse satışları ve şirketlerin doğrudan yabancı yatırım yoluyla tasfiyesi

Gümrük Tarifeleri

Etiyopya’da ithal mallardan ithal edilen malın cinsine göre;

- ✓ %0-35 oranında gümrük vergisi,
- ✓ %15 oranında KDV,
- ✓ CIF (Maliyet+Sigorta+Navlun) üzerinden %3 oranında stopaj vergisi

tahsil edilmektedir.

Etiyopya’da finansal hizmetler, eğitim, sağlık ve ulaşım hizmetleri KDV’den muaftır.

Etiyopya’da uygulanan gümrük vergilerine:

(<https://customs.erca.gov.et/trade/customs-division/tariff?lang=en>) adresinden ulaşılabilmektedir.

İç Vergiler

Etiyopya’da uygulanan iç vergilere ilişkin detaylı bilgiye (<https://admin.theiguides.org/Media/Documents/Taxation%20in%20ethiopia.pdf>) yer alan dokümandan ulaşılabilmektedir.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

İhracatçılarımız genel olarak Etiyopya’ya sevkiyatlarında teknik düzenlemeler, standartlar ve test/belgelendirme konularında zorlukla karşılaşmamaktadırlar.

Etiyopya, Uluslararası Standartlar Örgütü (ISO) üyesi olup, ISO standartlarını kabul etmektedir. Ayrıca mevzuatını ve standartlarını Avrupa standartları ile uyumlaştırmaya çalışmaktadır. Anılan amaca yönelik olarak Etiyopya ilgili kurum ve kuruluşları Addis Ababa’da bulunan Avrupa Birliği Komisyonu ile işbirliği içerisinde hareket etmekte, teknik ve eğitim desteği almaktadır.

Etiyopya teknik düzenlemeler konusunda nispeten şeffaftır. İhracatçılarımız aşağıda iletişim adresleri verilen Etiyopya Kurumları ve ilgili Bakanlıklar ile iletişime geçerek gerekli bilgileri temin edebilirler.

1. The Ministry of Innovation and Technology (MinT)

(<https://mint.gov.et/>)

2. Ethiopian Standards Agency

(<https://www.ethiostandards.org/>)

3. Ethiopian Conformity Assessment Enterprise

(<https://ecae.org.et/>)

4. Ethiopian National Accreditation office

(<https://eas-eth.org/>)

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Etiyopya’da ürünlerin güvenlik şartlarına uygunluk denetimi ithalat aşamasında yapılmaktadır.

Bu çerçevede, Etiyopya’da bazı ürünlerin ithalatında izin alınması zorunlu olup, ithalatta onay alınması gereken kurum ve kuruluşlar ve ilgili sektörleri aşağıda yer almaktadır.

- Etiyopya Karayolu İdaresi: Motorlu taşıtlar ve ulaşım makina ve ekipmanları,
- Etiyopya Gıda İlaç ve Sağlık Koruma İdaresi: İnsan ve Veteriner ilaçları ve sağlık ekipmanları,
- Tarım Bakanlığı: Ağaç, evcil hayvan, canlı hayvan ve hayvansal ürünler ve bunları etkileyebilecek ilaç, tohum, ağaçlar ve diğer maddeler,
- Etiyopya Standart Ajansı: Zorunlu standarda tabi ürünler,
- Merkez Bankası: Dövizle yapılacak ihracat ve ithalat işlemleri.

Öte yandan Etiyopya’ya bazı ürünlerin ithalatını yalnızca yetkili kurum ve kuruluşlar yapabilmektedir. Söz konusu ürünler ve yetkili kurum ve kuruluşlar aşağıda belirtilmiştir.

- İletişim Ekipmanları: Etiyopya Telekomünikasyon Şirketi,
- Şans oyunları makineleri, biletleri ve oyunları: Etiyopya Milli Piyango İdaresi,
- Sigara: Etiyopya Tütün Şirketi,

- Petrol: Etiyopya Milli Petrol Şirketi.

İthal mallar Etiyopya gümrük bölgelerinde fiziki kontrollerin yapılması için uzun süre bekleyebilmektedir. İhracatçılarımızın bahse konu uzun bekleme süresine hazırlıklı olmasında yarar görülmektedir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Etiyopya'ya ithal edilen tüm mallar, ürünün son kullanma tarihi, üretici firma adı ve ürün adı gibi ürünle ilgili bilgileri içermelidir. Etiyopya Standartlar Ajansı bu gerekliliklerin denetlenmesinden sorumlu kurumdur.

Etiyopya'ya yapılacak ihracatta paketleme listesi (ambalaj ve etiket içeriği dahil) ödemenin yapılabilmesi için Etiyopya Gümrük İdaresine ithalatçı tarafından iletilmesi gereken unsurlar arasında yer almaktadır.

Etiyopya'ya ihracatta firmalarımızın karşılaştığı herhangi bir teknik engel bulunmamaktadır. Etiyopya ulusal standartlarını ve teknik düzenlemelerini uluslararası standartlar ile uyumlaştırmaya çalışmaktadır.

Ülkemiz ürünleri Etiyopya'da Avrupa kalitesinde ürünler olarak kabul edilmektedir. Bu algının değişmemesi için özellikle ihracatçılarımızın bu ülkeye yönelik ihracatlarında kalite konusunda hassas davranmaları gerekmektedir.

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur:(<https://teknikengel.ticaret.gov.tr/>).

Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarette teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarette teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarette teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Etiyopya, Dünya Fikri Mülkiyet Hakları Örgütünün (WIPO) üyesidir. Nisan 2003 tarihinde Etiyopya Hükümeti fikri mülkiyet hakları, telif hakları ve ticari markaların yönetimi için Bilim ve Teknoloji Komisyonuna bağlı olarak faaliyet gösteren Fikri Mülkiyet Ofisini kurmuştur.

Ticari markalar için korumalar Sanayi Bakanlığı ve Etiyopya’da ki yerel gazetelerde yayınlanan bildirimler vasıtasıyla yapılmaktadır.

(<https://www.wipo.int/tisc/en/search/details.jsp?id=3613>)

Bununla birlikte, Etiyopya’da fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasının uygulamada pek gerçekleşmediği görülmektedir. Etiyopya Fikri Mülkiyet Ofisi’nin bürokratik ve operasyon kabiliyetinin görece zayıf olduğu görülmektedir. Birçok uluslararası markanın taklitlerinin izin alınmaksızın Etiyopya’da üretildiğine şahit olunmaktadır.

Dağıtım Kanalları

Addis Ababa, Etiyopya’nın başkenti olmasının yanında en büyük şehri ve ülkeye gelen ihracat ürünlerinin dağıtım merkezidir. Addis Ababa’da yer alan Merkato iş ve ticaret bölgesi başta tekstil, gıda, tarım ürünleri, mobilya ve beyaz eşya olmak üzere çeşitli ihracat ürünlerinin dağıtıcı ve toptancılarının ofislerinin ve depolarının bulunduğu bölgedir.

Dire Dawa, Mekelle, Adama, Jigjiga ve Bahir Dar şehirleri, Etiyopya’nın nüfus olarak diğer büyük şehirleri olup, tüketim potansiyeli olan şehirleridir.

Etiyopya pazarında başarılı olmak için yerel dağıtıcı ve acenteler ile işbirliği yapılması tavsiye edilmektedir. Uluslararası yardım ve finans kuruluşları tarafından sağlanan yardım ve kredilerle veya bizzat devletin kendi imkanlarıyla yapılan yurtdışı alımlarında tecrübeli distribütör veya acentelerle çalışılması ihalelerde avantaj sağlaması nedeniyle tavsiye edilmektedir.

Öte yandan, sürdürülebilir ihracat hedefleyen firmalarımızın, Etiyopya’da distribütörlük vermeleri, ofis açmaları ve showroom hizmeti sunmaları tarafımızca tavsiye edilmektedir.

Tüketici Tercihleri

Etiyopya, 133 milyon nüfusu ile Afrika’nın en kalabalık ikinci ülkesi olup, Türk malları için önemli pazar fırsatı sunmaktadır. Etiyopya yıllık ortalama %6-8 arasında büyüyen bir ekonomiye sahiptir. Hızla kentleşen, genç ve dinamik nüfus, özellikle gıda, tekstil, yapı malzemeleri, sağlık ürünleri, ev eşyaları ve makine ekipmanları gibi temel sektörlerde ciddi tüketim talebi oluşturmaktadır.

Türk ürünleri; kalite, fiyat ve güvenilirlik açısından pazarda Çin ve Hindistan ürünlerine kıyasla daha yüksek prestije sahiptir. Avrupa ülkelerinin Afrika pazarına göre yüksek fiyatlı mallarını almak istemeyen Etiyopyalılar ülkemizin ihraç ürünlerini tercih etmektedir. Bu, uzun vadeli müşteri sadakati ve sürdürülebilir ihracat ilişkileri kurmak için büyük fırsat sunmaktadır.

Etiyopyalılar, Türk ürünlerini kaliteli, dayanıklı ve fiyat-performansı açısından ideal olarak görmektedirler. Türk markaları tekstil, inşaat, tıbbi ürünler, yedek parça ve beyaz eşya sektörlerinde tanınmakta ve tercih edilmektedir. İhracatçılarımız, bu güçlü algı sayesinde, Etiyopya'da tüm sektörlerde pazar avantajına sahiptir.

Kamu İhaleleri

Etiyopya'da yayımlanan kamu ihalelerine aşağıda yer alan linkler üzerinden ulaşılması mümkündür.

- (<https://press.et/herald/?cat=40>)
- (<https://www.afrotender.com/publictenders>)

Her kamu kurumu ve kuruluşu kendi ihalesini yayımlamakta ve gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte, kamu ihalelerinin şeffaflıktan uzak olduğu değerlendirilmektedir.

Etiyopya'da kamu ihalelerin neredeyse tamamı yerli para birimi olan 'Etiyopya birr'ı ile yapılmaktadır. Etiyopya birr'i olarak gelir elde eden yabancı firmaların yerel para birimini döviz'e çevirip Etiyopya dışına transferi sırasında zorluklarla karşı karşıya kalınmaktadır. Ayrıca, yabancı kaynakla finanse edilen projelerde döviz kuru sabitlenmekte, bu durum Etiyopya Gelir İdaresi tarafından kur geliri olarak değerlendirilebilmekte ve ilave gelir vergisi talebine neden olmaktadır.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Etiyopya ekonomisi büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarım sektörü, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın (GSYİH) yaklaşık %43'ünü oluşturmakta, ihracat gelirlerinin %90'ını sağlamaktadır ve nüfusun %80'inden fazlasını istihdam etmektedir.

Ülkede tarıma elverişli alanların yalnızca %20'si kullanılmakta ve bu alanların çoğu yağmurla sulanmaktadır. Bu durum, zirai sulama yatırımlarına olan ihtiyacı göstermektedir. Ayrıca, tarımda makineleşme, gübre, ilaç ve sertifikalı tohum kullanımı düşük seviyelerdedir.

Etiyopya, kahve üretiminde dünya genelinde önemli bir konuma sahiptir. Kahve, ülkenin GSYİH'sının yaklaşık %10'unu ve 15 milyondan fazla insanın geçim kaynağını oluşturmaktadır. Diğer önemli tarım ürünleri arasında, tahıllar (buğday, arpa, mısır, pirinç, teff), baklagiller (soya fasulyesi, nohut, mercimek), yağlı tohumlar (susam, keten tohumu), meyve ve sebzeler, kesme çiçek ve pamuk bulunmaktadır.

Hayvancılık sektörü de Etiyopya ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Ülke, 51 milyon baş sığır varlığıyla dünyada 5. sırada yer almakta; keçi ve koyun varlığı açısından da üst sıralarda bulunmaktadır. Ancak, hayvancılık sektörü salgın hastalıklar ve kuraklıktan olumsuz etkilenmektedir.

İhracat açısından, kahve en önemli ürün olup, yağlı tohumlar ikinci sırada gelmektedir. Özellikle susam, dünya pazarlarında önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca, deri ve deri ürünleri, et ve et ürünleri, meyve ve sebzeler, canlı hayvanlar ve kesme çiçekler diğer önemli ihracat kalemleridir.

Tarım ve hayvancılık sektörlerinin geliştirilmesi için sulama altyapısının iyileştirilmesi, modern tarım tekniklerinin benimsenmesi ve tarımsal işleme tesislerine yatırım yapılması gerekmektedir. Bu alanlardaki iyileştirmeler, hem üretim kapasitesini artıracak hem de ihracat gelirlerini yükseltecektir.

Bu kapsama, besicilik, dericilik, süt ve süt ürünleri üretimi ile pamuk, kesme çiçek sektörleri doğrudan yatırıma yönelik potansiyel taşımaktadır.

Sanayi

Etiyopya, son yıllarda sanayi sektörünü geliştirmek ve çeşitlendirmek amacıyla önemli adımlar atmıştır. Hükümetin sanayileşme politikaları ve yatırımcı dostu teşvikleri, ülkeyi Afrika'da yeni bir üretim merkezi haline getirmeyi amaçlamaktadır.

Etiyopya, 133 milyon nüfusu ve 54 milyonluk iş gücüyle büyük bir üretim kapasitesine sahiptir. Genç ve dinamik iş gücü, küresel düzeyde rekabetçi maliyetlerle birleşerek

yatırımcılar için cazip fırsatlar sunmaktadır. Son 14 yılda yıllık ortalama %11'lik Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) büyüme oranı ülkenin potansiyelini yansıtmaktadır.

Sanayi Alanında Potansiyel Alanlar:

- **Tekstil ve Hazır Giyim:** Etiyopya, tekstil ve hazır giyim sektörlerinde uzmanlaşmayı hedefleyerek ölçek ekonomilerini ve verimliliği artırmayı amaçlamaktadır. Endüstriyel parklar, bu sektörlerde faaliyet gösteren firmalara altyapı sunmaktadır.
- **Deri ve Deri Ürünleri:** Ülke, büyükbaş hayvan varlığıyla deri üretiminde önemli bir potansiyele sahiptir. Deri işleme ve ayakkabı üretimi gibi alanlarda yatırımlar teşvik edilmektedir.
- **İlaç Sanayi:** Sağlık sektöründeki ihtiyaçların artmasıyla birlikte, ilaç üretimi ve tıbbi malzeme üretimi gibi alanlarda yatırım fırsatları bulunmaktadır.
- **Metal ve Maden İşleme:** Etiyopya, altın, kömür ve diğer maden rezervleriyle madencilik ve metal işleme sektörlerinde yatırımcılar için fırsatlar sunmaktadır.

Yatırım Teşvikleri:

- **Vergi Muafiyetleri:** Endüstriyel park geliştiricileri için 15 yıla kadar, park içindeki üreticiler için ise 10 yıla kadar gelir vergisi muafiyeti sağlanmaktadır.
- **Gümrük Vergisi Muafiyetleri:** Makine, ekipman, inşaat malzemeleri, yedek parçalar ve hammaddelerin ithalatında gümrük vergisi muafiyeti uygulanmaktadır.
- **Diğer Teşvikler:** Zararların ileriye taşınması, ihracatçılara yönelik gümrüksüz avantajlar, hızlandırılmış lisanslama ve kayıt hizmetleri gibi ek destekler sunulmaktadır.

Endüstriyel Parklar:

Etiyopya Hükümeti, doğrudan yabancı yatırımı çekmek amacıyla endüstriyel parkların geliştirilmesine öncelik vermektedir. Bu parklar, gerekli altyapı ve hizmetlerle donatılmış olup, yatırımcılara hızlı ve etkin bir başlangıç yapma imkânı tanımaktadır. Parklar genellikle limanlara karayolu ve demiryolu bağlantılarıyla ekonomik koridorlar boyunca konumlandırılmıştır.

Hizmetler

Etiyopya ekonomisi, son yıllarda hizmetler sektöründe önemli bir büyüme kaydetmiştir. 2022 yılında hizmetler sektöründen elde edilen Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH), 2021'deki 899,80 milyar ETB'den 971,30 milyar ETB'ye yükselmiştir. 1999'dan 2022'ye kadar hizmetler sektörünün GSYİH'ye katkısı ortalama 434,92 milyar ETB olarak gerçekleşmiş olup, 2022'de tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaşmıştır. (Etiyopya Maliye Bakanlığı)

Hizmetler Sektörünün Bileşenleri ve Potansiyel Yatırım Alanları:

Finansal Hizmetler: Etiyopya’da finansal sektör, 1990’lardan itibaren özel bankaların faaliyete geçmesiyle çeşitlenmiştir. Özel bankalar, kredi pazarında önemli bir paya sahip olup, sektörde rekabeti artırmaktadır. Ayrıca, sigorta şirketlerinin sayısı artmış, ancak sigortacılık sektörünün verimliliği henüz istenilen düzeye ulaşmamıştır. Bu durum, finansal hizmetlerde yatırım ve gelişim için fırsatlar sunmaktadır. Mevcut durumda Etiyopya’da uluslararası sermayeli bir banka faaliyet göstermemektedir. Bununla birlikte, Etiyopya Hükümeti 2025 yılı itibariyle 5 yabancı sermayeli Bankaya gelecek 5 yıl içerisinde lisans verileceğini duyurmuştur.

Turizm: Ülkenin zengin tarihi ve kültürel mirası, doğal güzellikleri ve UNESCO Dünya Mirası Listesi’nde yer alan alanlarıyla turizm sektörü büyük bir potansiyele sahiptir. Özellikle Afrika Birliği merkezinin Addis Ababa’da olması nedeniyle şehir her zaman bir ya da birkaç uluslararası toplantıya ev sahipliği yapmaktadır. Şehirde çok sayıda otel açılmış veya inşaatı devam etmekle birlikte özellikle 5 yıldızlı marka isimli otel sayısı yetersizdir. Bu alanda altyapı yatırımları potansiyel taşımaktadır.

Telekomünikasyon: Son dönemde telekomünikasyon sektöründe reformlar gerçekleştirilmiş ve özel şirketlerin pazara girişi teşvik edilmiştir. Örneğin, Safaricom-Etiyopya şirketi, ülkede telekomünikasyon hizmeti sunmak üzere 15 yıllık bir lisans almış ve önemli yatırımlar yapmayı planlamaktadır. Bu gelişmeler, sektörde rekabeti artırarak hizmet kalitesini yükseltecektir.

Sağlık ve Eğitim Hizmetleri: Bahse konu alanda ülkemizin algısı yüksektir. Bununla birlikte, anılan olumlu algının yeterince değerlendirilmediği düşünülmekte olup, ülkemize sağlık turizmi kapsamında gelen hasta ve eğitim amacıyla gelen öğrenci sayıları potansiyelin altındadır.

Ülkede Türk dizi ve filmleri halk tarafından yakından takip edilmektedir. Özellikle, iki televizyon kanalında Türk dizileri yoğun olarak gösterilmektedir. Anılan dizi ve filmler Türk ürünlerinin Etiyopya’da tanıtılmasına büyük katkı sunmaktadır.

Maarif okulları, Etiyopya’da prestijli yabancı okullar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, gelir seviyesi orta ve yüksek Etiyopyalılar çocuklarını Maarif Okullarına kayıt ettirme eğilimi göstermektedirler.

Madencilik

Etiyopya, zengin ve çeşitlendirilmiş maden kaynaklarıyla önemli bir madencilik potansiyeline sahiptir. Ülkede altın, tantalum, potas, demir cevheri, değerli taşlar ve çeşitli endüstriyel mineraller gibi 30’dan fazla metalik ve endüstriyel mineral rezervi bulunmaktadır.

Madencilik sektörü, Etiyopya ekonomisinin en hızlı büyüyen alanlarından biridir. 2021 yılında sektör %115’lik bir büyüme oranı kaydetmiş olup bunun sonucu olarak sektörün Gayri Safi Yurtiçi Hasıla’ya (GSYİH) katkısı yaklaşık beş kat artmıştır. Bu durumu açıklaması açısından,

2021’de altın ihracatından elde edilen gelirin 672 milyon ABD dolarına ulaşarak bir önceki yıla göre 25 kat artış göstermesi önemli bir göstergedir (Etiyopya Maden Bakanlığı).

Hükümetin 10 yıllık Kalkınma Planı’na göre, madencilik sektörünün yıllık %33 oranında büyümesi ve GSYİH’ye katkısının %2’den %14’e çıkarılması hedeflenmektedir. Ayrıca, sektörün ihracat gelirlerindeki payının %20’den %37’ye yükseltilmesi ve madencilikte istihdam edilen kişi sayısının 7 milyondan 16,5 milyona çıkarılması öngörülmektedir.

2025 yılı itibarıyla, ülkede 100’den fazla şirket mineral arama faaliyetlerinde bulunurken, yaklaşık 70 şirket ise altın, gaz, demir ve jeotermal gibi minerallerin geliştirilmesi projelerinde aktif olarak yer almaktadır.

Sektörün önümüzdeki yıllarda ülke ekonomisine önemli katkılar sağlaması beklenmektedir. Bu kapsamda, Türk yatırımcıların Etiyopyalı firmalar ile ortaklık kurarak madencilik alanında yatırım yapmaları tavsiye edilmektedir.

Enerji

Etiyopya, enerji sektöründe önemli bir büyüme ve çeşitlenme potansiyeline sahip olup, özellikle yenilenebilir enerji kaynakları açısından zengin bir ülkedir. Ülkenin elektrik üretim kapasitesinin büyük bir kısmı hidroelektrik kaynaklardan sağlanmaktadır; ancak rüzgar, güneş ve jeotermal enerji gibi diğer yenilenebilir kaynaklar da giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Mevcut Durum’da Etiyopya’nın elektrik üretim kapasitesi yaklaşık 4.478 megavat (MW) olarak kaydedilmiştir. Ülke nüfusunun yaklaşık %55’i elektriğe erişimden yoksundur. Kişi başına düşen yıllık elektrik tüketimi 100 kilovat saat (kWh) civarındadır ki bu, Afrika ortalaması olan 500 kWh’nin oldukça altındadır.

Öte yandan, Etiyopya Enerji Bakanlığı’nın verilerine göre Ülkenin hidroelektrik potansiyeli yaklaşık 45.000 MW olarak tahmin edilmektedir. Rüzgar enerjisi potansiyeli 1.350 gigavat (GW) olarak öngörülmektedir. Ülke genelinde yıllık ortalama güneş ışınlamı 5,2 kWh/m²/gün seviyesindedir, bu da güneş enerjisi üretimi için elverişli koşullar sunmaktadır. Jeotermal enerji potansiyelinin 5.000 ila 7.000 MW arasında tahmin edilmektedir.

Etiyopya hükümeti, enerji sektörünü genişletmek ve çeşitlendirmek amacıyla çeşitli projeler yürütmektedir. Bunlar arasında, 6.450 MW kapasiteye sahip Büyük Etiyopya Rönesans Barajı (GERD) ile 2.170 MW kapasiteli Koysha Hidroelektrik Santral projeleri bulunmaktadır. Ayrıca, rüzgar ve güneş enerjisi projeleri de gittikçe artış göstermekte olup, bu kapsamda 100 MW kapasiteli Metahara Güneş Enerjisi Projesi ile 250 MW kapasiteli iki ayrı güneş enerjisi projesi öne çıkan projelerdir.

Hükümetin hedefleri arasında, 2030 yılına kadar elektrik üretim kapasitesini 19.900 MW’a çıkarmak ve enerji üretiminde yenilenebilir kaynakların payını artırmak bulunmaktadır. Bu hedefler doğrultusunda, kamu-özel sektör işbirlikleri ve bağımsız enerji üreticileri (IPP) ile ortaklıklar teşvik edilmektedir.

Enerji sektöründeki büyümeye rağmen, Etiyopya’da enerji erişimi ve altyapı konusunda önemli zorluklar devam etmektedir. Özellikle kırsal alanlarda yaşayan nüfusun büyük bir kısmının enerjiye erişimi kısıtlıdır. Ayrıca, mevcut enerji altyapısının modernizasyonu ve genişletilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Öte yandan, üretilen elektriğin alımı sadece devlet tarafından yapılmaktadır. Özel sektöre elektrik satılmamakta ayrıca, devleti enerji alanında yatırımcılara alım garantisi vermemektedir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Etiyopya iş kültürü, ülkenin zengin tarihî ve kültürel mirasının bir yansıması olarak, saygı, nezaket ve kişisel ilişkilerin önemini vurgulayan belirgin özelliklere sahiptir. İş dünyasında başarılı olabilmek için bu kültürel unsurların anlaşılması ve uygulanması büyük önem taşır.

Selamlaşma ve Tanışma:

- **Resmiyet ve Nezaket:** İş görüşmelerinde selamlaşmalar resmî ve nazik bir şekilde gerçekleştirilir. Tokalaşmalar hafif bir sıkılıkla ve doğrudan göz temasıyla yapılır. Erkekler arasında tokalaşma yaygındır; ancak karşı cinsten biriyle tokalaşmadan önce karşı tarafın el uzatmasını beklemek uygun olur.
- **Hitap Şekilleri:** Kişilere unvanlarıyla hitap etmek önemlidir. Profesör, Doktor gibi unvanlar kullanılmalı; unvan yoksa “Mr” veya “Ms” şeklinde soyadıyla birlikte hitap edilmelidir.
- **Kişisel İlişkiler:** Etiyopya’da iş ilişkileri kişisel bağlara dayanır. Bu nedenle, iş görüşmelerine başlamadan önce sosyal sohbetlerle güven ve dostluk ortamı oluşturmak önemlidir. Bu tür ön konuşmalar, iş ilişkilerinin temelini atmada kritik rol oynar.
- **Zaman Yönetimi:** Toplantıların belirli bir bitiş saati olmayabilir; konular tam anlamıyla ele alınana kadar devam edebilir. Bu nedenle, toplantı sonrasında hemen başka bir plan yapmamak faydalıdır.
- **İletişim Tarzı:** Etiyopyalılar genellikle yumuşak bir ses tonuyla konuşur ve doğrudan çatışmadan kaçınırlar. Eleştirilerini dolaylı yoldan ifade etmeyi tercih ederler. Bu nedenle, iletişimde sabırlı ve anlayışlı olmak önemlidir.
- **Hediye Verme:** İş ilişkilerinde hediyeleşme yaygın değildir; ancak hediye verilecekse mütevazı ve abartısız olmasına dikkat edilmelidir. Pahalı hediyeler, karşı tarafı rahatsız edebilir veya yanlış anlaşılmalara neden olabilir.
- **Misafirperverlik:** Etiyopyalılar misafirperverdir ve evlerine davet ettiklerinde ikramlarda bulunurlar. Bu tür davetlerde, ev sahibine küçük bir hediye getirmek nezaket göstergesidir.
- **Kahve Seremonisi:** Kahve, Etiyopya kültüründe önemli bir yere sahiptir. İş görüşmeleri sırasında kahve ikramı, sosyal bağların güçlendirilmesi açısından önemlidir. Kahve seremonisi zaman alıcı olabilir; ancak bu süreç, iş ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlar.
- **Sol Elin Kullanımı:** Eşyaları sağ elle veya her iki elle birlikte vermek ve almak adettendir. Sol elin tek başına kullanımı hoş karşılanmaz.
- **Giyim Tarzı:** İş ortamında muhafazakâr ve resmî giyim tercih edilir.

Etiyopya’da iş yaparken, bu kültürel normlara saygı göstermek ve uygulamak, başarılı ve uzun vadeli iş ilişkileri kurmada önemli rol oynar.

Para Kullanımı

Etiyopya’da Ulusal Para birimi Etiyopya birrı (ETB)’dir Bununla birlikte, kredi kartı kullanımı yaygın değildir. Birçok Etiyopyalı iş insanı çek kullanımını tercih etmektedir. Mevcut durumda, yabancıların 3 bin ABD dolarından fazla nakit döviz yanlarında bulundurmaları Etiyopya yasalarına göre yasaktır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

Etiyopya’da iş insanlarımıza ve bu ülkede çalışan vatandaşlarımıza iş/çalışma vizeleri azami 3 ay süreyle verilmektedir. Bu vizelerin her ayın sonunda yenilenmesi gerekmektedir. Bürokrasinin yavaş işlediği bu ülkede iş insanlarımız ve çalışan vatandaşlarımız için bu katlanılması gereken bir külfet haline gelmektedir. Ayrıca, Etiyopya tarafından verilen turist vizelerinin süresi 1 aydır.

Öte yandan, iş insanlarımızın oturum ve çalışma izin almalarında son zamanlarda zorluklarla karşılaştıklarına ilişkin hususlar Ticaret Müşavirliğimizce bilinmektedir.

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

Devlet daireleri haftada 39 saat çalışmaktadırlar. Pazartesi-perşembe günleri arasında ofis saatleri sabah 8.30 ile 12.30 öğleden sonra ise 13.30 ile 17.30 arasındadır. Cuma günü ise sabah 8.30 ile 11.30 öğleden sonra 13.30 ile 17.30 arasındadır. Kamu ve özel işletmeler genellikle Cumartesi günleri de açıktır.

S. No.	Tarih	Tatil Adı
1	07 Ocak 2025 (Salı)	Etiyopya Noel Kutlaması (Ethiopian Christmas)
2	19 Ocak 2025 (Pazar)	Vaftiz Kutlaması (Orthodox Epiphany/Timket)
3	02 Mart 2025 (Pazar)	Adwa Zaferi (Victory of Adwa)
4	31 Mart 2025 (Pazartesi)	Ramazan Bayramı (Eid al-Fitr)
5	18 Nisan 2025 (Cuma)	Etiyopya Kutsal Cuması (Ethiopian Good Friday)
6	20 Nisan 2025 (Pazar)	Etiyopya Paskalyası (Ethiopian Easter/Fasika)

7	01 Mayıs 2025 (Perşembe)	İşçi Bayramı (International Labour Day)
8	05 Mayıs 2025 (Pazartesi)	Etiyopya Vatanseverler Zafer Günü (Patriots' Victory Day)
9	28 Mayıs 2025 (Çarşamba)	Derg Rejimi'nin Sona Erişinin Kutlaması (Downfall of the Derg)
10	07 Haziran 2025 (Cumartesi)	Kurban Bayramı (Eid-al Adaha)
11	05 Eylül 2025 (Cuma)	Mevlid Kandili (Birth of Prophet Mohammed)
12	11 Eylül 2025 (Perşembe)	Etiyopya Yeni Yılı (Ethiopian New Year)
13	27 Eylül 2025 (Cumartesi)	Meskel Bayramı (The Finding of The True Cross)

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Etiyopya’da, Ticaret Kanunu ve ilgili düzenlemeler çerçevesinde çeşitli şirket türleri bulunmaktadır. Bu şirket türleri ve kuruluş prosedürleri aşağıda detaylandırılmıştır:

Adi Ortaklık (Ordinary Partnership):

- İki veya daha fazla kişinin, belirli bir ticari faaliyeti yürütmek amacıyla bir araya gelerek oluşturduğu ortaklıklardır.
- Bu tür ortaklıklar, tüzel kişilik kazanmaz ve ortaklar, işletmenin borçlarından kişisel olarak sorumludur.

Kollektif Şirket (General Partnership):

- Ortakların, şirketin borç ve yükümlülüklerinden dolayı sınırsız ve müteselsilen sorumlu olduğu şirketlerdir.
- Şirketin tüzel kişiliği vardır ve ortaklar, şirketin yönetiminde aktif rol alır.

Komandit Şirket (Limited Partnership):

- İki tip ortağın bulunduğu şirketlerdir:
- Komandite Ortaklar: Şirketin yönetiminden sorumlu olup, borçlardan sınırsız sorumludur.
 - Komanditer Ortaklar: Yalnızca koydukları sermaye miktarıyla sınırlı sorumluluğa sahiptir ve genellikle şirket yönetiminde yer almazlar.

4. Limited Şirket (Private Limited Company - PLC):

- En az iki, en fazla elli ortağın sermaye koyarak oluşturduğu, ortakların sorumluluğunun taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olduğu şirketlerdir.
- Asgari sermaye gereksinimi 15.000 Etiyopya birridir.

5. Anonim Şirket (Share Company - SC):

- En az beş ortak tarafından kurulan ve sermayesi hisselerle bölünmüş şirketlerdir.
- Ortakların sorumluluğu, sahip oldukları hisse miktarıyla sınırlıdır.
- Asgari sermaye gereksinimi 50.000 Etiyopya birridir.

6. Tek Kişilik Şirket (One Person Company - OPC):

- Tek bir kişi tarafından kurulan ve sahibine sınırlı sorumluluk sağlayan şirket türüdür.
- Sahibi, şirketin tüm hisselerine sahip olup, şirketin yönetiminde tam kontrol sahibidir.

7. Ortak Girişim (Joint Venture):

- İki veya daha fazla tarafın belirli bir proje veya iş faaliyeti için kaynaklarını birleştirdiği iş birlikleridir.
- Her ortak, anlaşmada belirtilen sorumluluk ve yükümlülüklerle sahiptir.

Şirket Kurma Prosedürü

Etiyopya’da şirket kuruluş süreci, seçilen şirket türüne ve faaliyetinin niteliğine bağlı olarak değişiklik gösterebilir.

Etiyopya’da bir yabancı yatırımcının tek başına sahip olduğu her bir proje için minimum sermaye nakdi ve/veya aynı 200.000 ABD dolarıdır.

Yabancı yatırımın, mimarlık ve mühendislik hizmetleri ya da ilgili teknik danışmanlık hizmetleri, teknik test ve analizler ya da yayınlanması alanlarında yapılması halinde proje başına minimum sermayenin aynı ve/veya nakdi 100.000 ABD doları olması gerekmektedir.

Etiyopya vatandaşı ile ortaklık çerçevesinde şirket kurmak için minimum sermaye nakdi ve/veya aynı 200.000 ABD dolarıdır.

Etiyopya Hükümeti yabancı yatırımcıya kolaylık sağlamak maksadı ile (<https://www.investethiopia.gov.et/>) uzantılı internet sitesini erişime açmıştır. Anılan internet sitesi üzerinden yabancılar Etiyopya’da iş kurmaya ilişkin bilgilere ulaşabilmektedir.

Ortaklık Türü	Minimum Ödenmiş Sermaye Tutarı
Tek Başına	200.000 \$
	100.000 \$ Mimarlık ve mühendislik hizmetleri ya da ilgili teknik danışmanlık hizmetleri, teknik test ve analizler merkezi
Yerel Ortak ile	150.000 \$
	50.000 \$ Mimarlık ve mühendislik hizmetleri ya da ilgili teknik danışmanlık hizmetleri

Bir yabancı yatırımcının devlete, Etiyopya vatandaşlarına ve diğer yerli yatırımcılara ayrılmış bulunan alanlar dışındaki bütün alanlarda yatırım yapmasına izin verilmektedir.

Devlet Tekelinde Olan Yatırım Alanları

- Ulusal şebeke sistemiyle elektrik enerjisinin tedariki ve aktarımı
- Posta hizmetleri (kurye servisi hariç)
- 20 yolcunun üzerinde kapasitesi olan uçaklarla yapılan iç hava taşımacılığı

Devlet ile Ortak Yatırım Yapılabilecek Alanlar

- Silah ve mühimmat

Şirket Kuruluşu

Etiyopya’da şirket kuruluşu için gerekli prosedür ve yetkili kurumlar aşağıda verilmektedir.

1) Yatırım İzinleri

Yetkili Kurum: Etiyopya Yatırım Komisyonu (EIC) (<https://www.investethiopia.gov.et>)

Dokümanlar: 2 Nüsha olarak verilmelidir.

- a) Yatırımcı veya tam yetkili temsilcisi tarafından imzalanmış olan Yatırım Başvuru Formu,
- b) Eğer başvuru temsilci tarafından yapılmış ise vekâletname,
- c) Eğer başvuru bireysel yatırımcı tarafından yapılmışsa, geçerli pasaportunun ilgili sayfalarının fotokopisi ve 2 adet pasaport için kullanılan fotoğraf
- d) Şirket sözleşmesi ve memorandum,
- e) Her bir ortağın Pasaport Bilgisi,
- f) Şirket isim ve unvanı için Sanayi Bakanlığından onay,
- g) Eğer yatırımcı gerçek kişi ise 3 adet pasaport için kullanılan fotoğraf,
- h) Eğer bir Etiyopyalı kişi veya firma ile yatırım yapılacaksa, Etiyopyalı yatırımcının Nüfus Cüzdanı örneği.

Yatırım izni üretim safhasına kadar her yıl yenilenmek zorundadır.

Branch Ofis Açılması

Yabancı firmalar Şube Ofisi vasıtasıyla yatırım yapmak istediklerinde, şirketin şubesini kurmak için aşağıda belirtilen belgeleri Etiyopya Yatırım Ofisine vermesi gerekmektedir.

- Yabancı şirketin temsilcisi tarafından doldurulmuş müracaat formu,
- Şirketin tüzel kişiliğini doğrulayan dokümanın fotokopisi (örnek: tescil belgesi),
- Etiyopya’da şube, ofis kurmak için ana şirketin yetkili organının noter tarafından onaylanmış mutabakat zaptı veya şirketin tek ortaklı olması halinde sahibi tarafından yazılmış bir mektup,
- Şirket temsilcisinin vekaletname fotokopisi,
- Şirket Temsilcisinin pasaport veya kimlik kartı fotokopisi,

-Şirketin Memorandumunun bir nüshası veya ana şirketin benzer dokümanları.

İrtibat Ofisi açılması

İrtibat ofisi açmak isteyen yabancı şirketlerin müracaatlarını Ticaret Bakanlığınayapmaları gerekmektedir.

Eğer şirket ortaksız ise;

- a) İlk kayıt için şirketin temsilcisi tarafından imzalanmış başvuru formu,
- b) Temsilcinin vekâletnamesi
- c) Şirketin memorandumu
- d) Etiyopyalı ortağın nüfus cüzdanı fotokopisi,
- e) Yabancı şirketin yerli yatırımcı olarak düşünülmesini sağlayacak dokümanların fotokopisi
- f) Yabancı ortakların pasaportlarının ilgili bölümlerinin fotokopisi

Etiyopya veya yurtdışında kurulu bir şirket yatırım ortağı olduğu zaman aşağıdaki dokümanlar

Talep edilir;

- a) Şirketin yetkili organının noter tasdikli taahhüdü,
- b) Şirketin yasal durumunu ispatlayan belge

Eğer Şirket bir firmanın ortağı ise, aşağıdaki belgeler istenir;

- a) Şirketin ana firmanın ortağı olduğunu ispatlayan noter tasdikli belge,
- b) Şirketin yasal durumunu gösteren belge

Ortaklı bir şirket ise;

- a) Şirketin temsilcisi tarafından imzalanmış başvuru formu
- b) Şirketin sermayesinin ¼'ünün bankada bloke edildiğine dair belge,
- c) Şirketin hisseleri alacağına dair tutanak ve taahhütnamesi
- d) Şirket temsilcisinin vekaletnamesi
- e) Aynı olarak yapılacak sermaye ile ilgili Ticaret ve Sanayi Bakanlığı tarafından yetkilendirilen uzman veya kuruluşun hazırladığı rapor
- f) Şirketin memorandumu ve sözleşmesi

Ön Ticari Kayıt formu ve gerekli dokümanlar yatırım izni ile birlikte değerlendirilir. Ticari kayıtkimlik kartı yerine geçmektedir.

2) Ticari Kayıt

Yetkili kurum: Ticaret Bakanlığı, Etiyopya Yatırım Komisyonu

Ticari kayıt Etiyopya'da herhangi bir ticari faaliyette bulunabilmek veya yatırım yapabilmek için yapılması zaruri olan bir işlemdir. Ticari kayda ilişkin düzenlemeler Etiyopya Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenmekte olup, kayıt işlemleri için Etiyopya Yatırım Komisyonu, Bölgesel Ticaret ve Yatırım Büroları yetkilendirilmiştir.

Herhangi bir yatırımcı ticaret kaydını ana merkez ofisinin bulunduğu yerde yapmak zorundadır. Firma farklı yerlerde farklı yatırım ve ticareti dahi olsa tek ticaret kaydı yaptırmalıdır. Birden fazla ticaret kaydı olamaz. Diğer bölgelerde farklı ticari faaliyetler için temsilcilik ofisleri açıldığında, faaliyette bulunduğu bölge ticaret veya yatırım bürolarını bilgilendirmek zorundadır.

Yatırımcı bireysel olarak yatırım yapmış ise, gerekli dokümanlar 2 nüsha olarak verilmelidir.

- a) Yatırımcı veya Temsilcisi tarafından imzalanmış Başvuru Formu,
- b) Başvuru temsilcisi tarafından yapılıyor ise vekaletname,
- c) Yatırımcının pasaport için kullanılan fotoğrafı,
- d) Geçerli pasaport fotokopisi
- e) 18 yaşından büyük olduğunu gösterir belge
- f) Merkez ofis veya branch ofisinin adresi
- g) Yabancı yatırımcının Yatırım Lisans İzni

Yatırımcı anonim şirket (SC) kurmuş ise;

- h) Yatırımcı veya temsilcisi tarafından imzalanmış başvuru formu,
- i) Başvuru temsilcisi tarafından yapılıyor ise vekaletname,
- j) Firmadaki hissesine tekabül eden kısmın ¼'ünün bankada bloke edildiğine dair yazı.
- k) Şirket Sözleşmesi ve Memorandumu
- l) Merkez ofis veya branch ofisinin adresi

3) Banka Hesabı Açılması

Yatırımın kredi kullanması halinde tercih edilen herhangi bir banka. Gerekli dokümanlar;

- a) Şirketin kuruluş belgeleri
- b) Yatırım izni
- c) Ticaret Kaydı
- d) Banka hesabı açan kişinin kimlik veya pasaport fotokopisi
- e) Şirket temsilcisi tarafından açılıyorsa vekaletname

4) Çalışma İzni

Yetkili Birim: Etiyopya Yatırım Komisyonu

Gerekli Belgeler:

- a) 6 adet çalışma izni başvuru formu fotokopisi
- b) Yatırım iznine sahip değil ise, ilk kayıt sertifikası fotokopisi
- c) Personelin kimliğini doğrulayan geçerli pasaport fotokopisi
- d) Başvuru temsilci tarafından yapılıyorsa yetki belgesi
- e) Çalışma izni talep edilen kişinin pasaport için kullanılandan 6 adet fotoğrafı

Çalışma iznin alınmasını müteakip, oturma izni için Etiyopya Güvenlik, Göç ve İltica İlişkileri Bürosuna başvurulur.

5) Oturma İzni

Yetkili Birim: Etiyopya Göç Bürosu

Gerekli belgeler;

- a) Başvuru sahibinin pasaportu
- b) Pasaportun ilgili bölümlerinin fotokopisi
- c) İşveren veya yetkili temsilcisi tarafından imzalanmış, şirket ile ilgili tüm bilgilerin yer aldığı ve Güvenlik, Göç ve İltica İşleri Bürosundan oturma izninin talep edildiği bir dilekçe
- d) Başvuru formu
- e) Çalışma izni

6) Arazi Planlaması ve Tahsisi Başvurusu

Yetkili Kurum: Etiyopya Yatırım Ajansı

Gerekli Belgeler; 2 adet arazi tahsisi başvuru formu. EYA arazi tahsisini garanti etmemektedir.

7) Arazi Planlaması ve Tahsisi

Yetkili Kurum: Etiyopya Yatırım Ajansı

Gerekli Belgeler:

- a) İş planının fotokopisi
- b) Firma kuruluş belgesinin fotokopisi
- c) Ticari kayıt belgesinin fotokopisi
- d) Yatırım izninin fotokopisi
- e) Yatırımcının pasaportunun ilgili kısımlarının fotokopisi
- f) Temsilci tarafından imzalanmış ise, yetki belgesi
- g) Ticari kayıt ve Yatırım izni için EYA'na verilmiş olan dosya

Arazi tahsisi için yapılan başvuru EYA tarafından Bölgesel Yatırım Ajansına gönderilir. Süreç bundan sonra Bölgesel Yatırım Ajansı nezdinde takip edilir. Arazi tahsis başvurusu 4 aşamadan oluşur.

- 1) Arazi komiseri tarafından imzalanmış olan kira sözleşmesi
- 2) Arazi kira sözleşmesinin onayı
- 3) Arazi planının alınması
- 4) Resmi olarak arzinin tahsisi

Arazinin resmi olarak tahsis edilmesini müteakip, Yatırımın hemen başlaması gerekmektedir. Bölgelerdeki yatırımlarda, geliştirilecek (yatırım yapılacak) arazinin büyüklüğünü belirten bir yazı alınır. Bu belge size yatırımlarda kullanacağınız kamyonetlerin gümrüksüz ve vergiden muaf ithalatına izin verir. Belgenin aslı Gümrük ve Gelir İdaresine gönderilir, yatırımcıya da bir kopyası verilir.

8) Vergi Numarası (TIN)

Yetkili Kurum: Etiyopya Gümrük ve Gelir İdaresi (Yurtiçi Gelirler)

Gerekli Belgeler;

- a) Sadece onaylı belgeler kabul edilmektedir.
- b) TIN başvuru formu
- c) Yatırımcının veya temsilcisinin kimlik belgeleri
- d) Yatırımcının veya temsilcisinin pasaport için kullanılan ebatta fotoğrafı
- e) Şirketin Kuruluş zaptı ve memorandumu
- f) Ortaklık mevcut ise ortaklık anlaşması
- g) Ön ticari kayıt sertifikası ve ticaret lisansı (Yatırım Lisansı veya Yatırım İzni)
- h) Ticari unvan kaydı (var ise)
- i) Yatırım izni
- j) Yabancı ortak için oturma izni
- k) Başvuru temsilci tarafından yapılıyorsa, yetki belgesi

9) Katma Değer Vergisi (VAT) Numarası

Yetkili Kurum: Etiyopya Gümrük ve Gelir İdaresi (Yurtiçi Gelirler)

Gerekli Belgeler;

- a) VAT başvuru formu

- b) Ön ticari kayıt sertifikasının fotokopisi
- c) Yatırım izninin fotokopisi

10) Çevreyi Koruma İdaresinden Teyit Yazısı

Yetkili Kurum : Etiyopya Çevreyi Koruma İdaresi (EPA)

Özellikle Tekstil yatırımlarında çevreye duyarlı olduğuna dair Çevreyi Koruma İdaresinden teyit yazısı alınması gerekmektedir. Gerekli dökümanlar ve şartlar için (www.epa.gov.et) web sayfasından temin edilebilir

11) İthalatta Gümrük Vergisi İstisnası

Yetkili Kuruluş: Etiyopya Gümrük Komisyonu

Gerekli dokümanlar:

- a) Talep mektubu,
- b) İş lisansı/yatırım izni,
- c) Yükleme faturası (bill of loading/airway bill),
- d) Paketleme listesi (packing list),
- e) Menşe-i şahadetnamesi (certificate of origin),
- f) Banka aracılığıyla ödemede banka izni,
- g) İthalat faturalarının fotokopisi

Sigorta ve Bankacılık

Sigortacılık ülkede görece gelişmiş faaliyet koludur. Bu faaliyet alanda her türlü hizmet dünya standartlarında verilmeye çalışılmaktadır. Bankacılık ve sigortacılık yabancılara yasaklanan faaliyet alanlarıdır. Bununla birlikte Etiyopya Hükümetinin bankacılık sektörünü önümüzdeki süreçte yabancı yatırımcılara açmaya yönelik planı olduğu bilinmektedir.

Vizeler

Umuma mahsus ve hizmet pasaportu hamili Türk vatandaşları vizeye tabidir.

Diplomatik pasaport hamili Türk vatandaşları 90 güne kadar ikamet süreli seyahatlerinde vizeden muaftır. Etiyopya’da iş yapan işadamlarımıza ve bu ülkede çalışan vatandaşlarımıza çalışma vizeleri azami 3 ay süreyle verilmektedir.

Kaynak: T.C. C Addis Ababa Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği